

Képviselőválasztások a régi Pesten

Ellenzéki kortesnóták

Lázás munka folyik a főváros minden kerületében. A kormány és az ellenzék pártjai nap-nap után választói gyűléseket tartanak. A Deák-párti *Pesti Napló* állandóan hadakozik a balpárti *Hon*-nal. Plakátok és röpcédulák új neveket hirdetnek követjelöltekül. Így a Józsefvárosi Deák-párt *Steiger* Gyula népszerű pesti ügyvédet küldi harcba. Érdekes, hogy régebben már a képviselő-jelölt is kötelezőnek tartotta magára az összeférhetetlenséget. *Steiger* Gyula a vasútépítési társaság jogtanácsosa volt *Erről a jóldotált állásáról a jelöltség elfogadásával egyidejűleg lemondott*, nehogy — mint azt lemondó levelében írta — nézete szerint függetlensége iránt szemben a kormánnyal, *kétely merülhessen fel*. Április 13-án megjelent a híressé vált országos baloldali dal, melyet az egész országban, így Pesten is terjesztettek. Ezt a dalt a Kossuth-nóta dallamára énekelték és szövege a következő:

»Baloldalon dobog a sziv,
Kivált ha a hazához hív,
Baloldalon csörög a kard,
Ott lássuk az igaz magyart.

Adánk mi a hazának vért,
Akkor, mikor tőlünk azt kért;
Most a vért nem követeli,
Csak egy igaz szó kell neki.

Ha csak ez kell, meg is kapja,
Szívem olyan kedvvel adja,
Magyar zászló, hármass halom...
Ott leszek a baloldalon.

Fúj a szellő... itt benn pedig
Nóta, jókedv kerekedik,
Vigye szellő messze
Szárnyán:
Éljen Ghiczy s Tisza
Kálmán.

Ezután egymást érték a kortesnóták, amelyek közül az ellenzéki váltak hamar népszerűkké. Az első ily kortesnóták érdekes strófái ezek:

»Szébb ennél (t. i. a jobbpárti nótánál) a mi nótánk,
Lesz dohányunk, »nem lesz kvótánk!
... Százalékok elmuljanak,
A fináncok pusztuljanak.

Egy másik kortesnótából:

»Tisza, Ghiczy, Pataj bácsi:
Szabadságunknak Kovácsi,
Beh gyönyörű, beh szép nevek.
Ők kellene, ők éljenek.

Ezekhez a kortesnótákhoz a *Pesti Napló* a következő megjegyzést fűzi: »No, de azért az a párt, mely a törvények ily tiszteletére tanítja a népet, mely saját színeit így vegyíti egybe — a szélső-

bal színeivel: az a párt rettenetesen kormányképes.«

Vihar a központi választmány összeállításai miatt

Április 15-én volt a képviselőház és főrendiház utolsó ülése. Előbbit *Somssich Pál*, utóbbit *Majláth György* rekesztette be. Mindketten haza-

1872—75

Deák: Szabad országban a vélemények szabadok

Mozgalmas napja volt a fővárosnak 1872 április 21-én. Minden kerületben tartottak választói gyűléseket, amelyeken érdekes politikai nyilatkozatok hangzottak el. A Belvárosban gróf *Károlyi György* elnöklete alatt a Deák-párt tartotta jelölőgyűlést a Városháza közgyűlési termében. Egyhangú lelkesedéssel *újából a haza bölcsét jelölték*. A gyűlésen jelen volt választópolgárok gróf *Károlyi György* az élén a Váci uccán át, Deák Ferenc Angol királyné-szállóbeli lakása elé mentek. Ott néhánytagú küldöttség kereste fel lakásán *Deákot*, akinek *Schwendtner Mihály*, a Belváros népszerű plébánosa, érdekes beszéd kíséretében ajánlotta fel a mandátumot. Kérte, hogy a haza szívét, Pest belvárosát a jövő országgyűlésen is képviselje. Ezt annál is inkább szükségesnek tartja, mert a haza veszélyben van. A veszély, mely hazánkat fenyegeti, — úgymond — nem csekély, mert számosan vannak, kik e különben is eléggé zilált haza létét, csaknem mondhatnám, *szándékosan kockára tenni nem irtóznak, mert egyre megy ki, akár valaki árulással, akár valaki hazaszeretettől semmisíti meg az országot*. Ki győzhetné le a haza e nyílt és takart ellenségeit, inkább, mint ön, mélyen tisztelt hazánkfia.

Deák Ferenc erre a beszédre a következőképp válaszolt: »Hálás köszönet e megtiszteltetésért. Most negyedszer szólítanak fel Pest belvárosának választópolgárai e nehéz pályára. Engedjék, hogy e negyedik felszólítást úgy tekintsem, mint annak zálogát, hogy eddigi eljárásomat helyeslik, hogy az elvekben, melyeket követtünk, osztoznak, hogy azt a politikát, melyet országgyűlési működésünkben zsinórmértékül vettünk, továbbra is fenn akarják tartani. *Nem hiszem, nem szabad hinni, hogy az országban legyenek emberek, kik a hazát szándékosan bajba akarják vinni, veszélybe akarják dönteni. Szabad országban a vélemények különbözők lehetnek, a vélemények szabadok*. Fel kell tennem, mindenkiről, hogy azért ragaszkodik a maga nézetéhez, mert azt tartja az országra nézve legüdvösebbnek. Én is azt hiszem, hogy a kiegyenlítés, amely megtörtént, az alapelvek, melyek politikánkban vezéreltek, jelen körülményeink között, az egyedüliek, melyek hazánk fel-

fias búzdító szavakat intéztek a törvényhozókhoz. Az országgyűlést másnap trónbeszéddel nyitotta meg *Ferenc József* király, rámutatva annak eredményes munkásságára. Április 17-én tartotta Pest város törvényhatósági bizottsága közgyűlését *Gyöngyössy Alajos* főpolgármester elnöklésével. *Barna Zsigmond* főjegyző felolvasta a küszöbön álló választásokra vonatkozó belügyminiszeri leiratokat. A *Pesti Napló* búzdító felhívást intéz a Deák-párt vezetőségéhez a fővárosi képviselőválasztások előkészítése ügyében. Április 20-án *viharos lefolyású közgyűlése* volt Pest város törvényhatóságának Napirenden szerepelt a központi választmány tagjainak megválasztása. *Máttyus Arisztid* és *Dobos József* élesen kikelték az elnöklő *Gyöngyössy* főpolgármester ellen, az előterjesztett névsor miatt, mert abban alig volt ellenzéki ember. *Kirdlyi Pál* megvédte a polgármester eljárását és így nagyobb baj nélkül rekesztették be a közgyűlést.

virágzását eszközölhetik. Lehet, hogy egyik-másik tárgyban tévedtünk, a tévedést helyreigazítja az idő. *De az alapnak rendíthetetlennek kell maradnia. Mert ha az alap megrendítették, előreláthatatlan bajok fognak bekövetkezni, melyek az országot veszélybe dönthetik*. Érzem a feladat nehézségét, ismerem az óriási felelősséget, mely minden képviselő vállait terheli, és aggódva fogadom el a megtiszteltetést. Aggódva fogadom el és pedig nemcsak a nehézségek, nemcsak az idők és körülmények fenyegető veszélyei miatt, hanem aggódva azért is, mert attól tartok, hogy hanyatló korom és többszöri betegeskedésem nem engednek elég erőt azt tennem, mit tenni óhajtanék s amit tennem kellene. Bizom önök szeretetében, hogy ott, hol erőm kimerülése miatt gyengébbnek látnak, elnézéssel lesznek. Elfogadom a bizalmat azért, mert azt hiszem, hogy *ha valaki nem bír is annyit tenni, mint amennyit tenni szeretne, tegyen a hazáért annyit, amennyit tud*. Ismételtelen köszönetemet s hozzá a kérést csatolom; legyenek elnézéssel és türelemmel irántam, ha előrehaladott napjaimban ily nehéz pályára lépni és ily súlyos megbízást elfogadni merek; legyenek meggyőződve, hogy midőn elfogadom, csupán csak kötelességérzetből teszem.« *Deák* kijelentéseit hosszas éljenzés követte.

Másnap az ellenzéki »*Hon*« erős támadást intéz a belvárosi Deák-párt küldöttségének szónoka, *Schwendtner Mihály* belvárosi plébános ellen, aki Deákhoz intézett beszédében azt mondta az ellenzékéről, hogy szándékosan kockára teszi a haza létét. A *Hon* erre »*Az öreg úr szava*« című cikkében ezeket mondja: »Már tisztelet a reverendának, de hogy még a haza létét szándékosan kockára akarjuk tenni, az olyan kortesállítást, hogy még Deák Ferenc sem állhatta meg, hogy meg ne czáfolja. Soha ezt a papot jobban le nem főzték, mint az »*öreg úr*«, mikor ezt az állítást kétségbevonja. Még Deák Ferencben is felforrzott a vér az ellenpárt ilyen gyanúsítására, mellyel neki hízeleggetni véltek. Erélyes szavakban utasítja vissza a felhívást, melyet kortesei az ő nevében általánossá tenni szeretnének.« Cikkét a »*Hon*« így fejezi be: Köszönjük Deáknak, hogy e kötelességét megtette.